

Mottaker:

Landbruksdirektoratet
Postboks 1450 Vika, 0116 OSLO
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Stavanger, 28.04.2020

Kopi til:

Fylkesmannen i Rogaland
Lagårdsveien 44, 4010 STAVANGER.
fmropost@fylkesmannen.no

Hå kommune
Rådhusgata 8, 4360 VARHAUG
post@ha.kommune.no

Dette brevet sendes fra frivillige organisasjoner med i styret i Forum for natur og friluftsliv (FNF) i Rogaland; Stavanger og Haugesund Turistforeninger, NJFF Rogaland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland, og NSF Vesterlen og Rogaland KFUK-KFUM speidere.

FNF er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå. I Rogaland representerer forumet ca. 60 000 medlemskap. FNF Rogaland har to lokale utvalg, FNF i Stavanger og FNF på Haugalandet.

Klage på vedtak om dispensasjon til hogst i vernskog, Kvalbeinskogen, på Gnr. 102, bnr. 1, Hå kommune – utdpende merknader fra FNF Rogaland til oversendelse av klagesaken

Det vises til oversendelse av klage fra FNF Rogaland på Fylkesmannen i Rogalands vedtak 9.12.2019 om dispensasjon til å hogge 38 dekar vernskog i Kvalbeinskogen i Hå kommune. Fylkesmannen har oversendt klagen til Landbruksdepartementet 2.04.2020 (ref. 2019/10929) for endelig avgjørelse.

Vi har i det følgende kommentert fylkesmannens oversendelsesbrev i denne saken.

Sammenfattende konklusjon

Sammenfattet er vår konklusjon at det ikke i tilstrekkelig grad ble lagt vekt på Kvalbeinskogens økologiske funksjon da Fylkesmannen i Rogaland ga dispensasjon til hogst. Miljøfaglige argument er først blitt anført fra fylkesmannens side etter at vedtak om dispensasjon ble truffet. Etter at FNF Rogaland påklaget saken, er det gjort et forsøk fra fylkesmannens side på å vurdere naturverdiene. Det er videre vår oppfatning at grunneiers påpeking av behov for å styrke gårdens driftsgrunnlag ikke står til troende. Gården er stor også i jærsk sammenheng, og grunneier har endret begrunnelse flere ganger for hvorfor han mener skogen bør hogges. Vår oppfatning er at fylkesmannens vedtak ikke er gyldig og bør oppheves. Grunneier bør pålegges å starte planting av ny skog med stedeagne treslag i kombinasjon med effektive skjermingstiltak for å sikre vekstvilkårene for ny skog.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
ROGALAND

Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
rogaland@fnf-nett.no / 46 85 07 86
www.fnf-nett.no/rogaland
Org. nr.: 998129028

Vi har til slutt i dette dokumentet utdypet vår konklusjon i strekpunktene 1-6.

Kartlegging og vurdering av naturverdiene er mangelfulle

I oversendelsesbrevet viser fylkesmannen til at "dette er eit område der naturverdiane er godt kartlagt. Det er gjennomført naturtyperegistrering i området etter Handbok 13 DN. Naturbase Miljødirektorat og Artskart frå Artdatabanken viser artsobservasjonar av gulspurv NT på rødlista i 2019 og svartrødstjert VU på rødlista i 2013."

Vi vil til dette kommentere at det å trekke fram disse to enkeltobservasjonene av gulspurv og svartrødstjert viser med all tydelighet at påstanden om at naturverdiene i dette området er godt kartlagt, ikke har rot i virkeligheten, og i alle fall at fylkesmannen ikke kan ha gjort seg kjent med hvilke naturverdier som finnes i området. For det første er det gjort en lang rekke observasjoner av forskjellige fuglearter ut over dette, inkludert mange arter som er ført opp på den norske rødlista. Vi mener uansett at det å fokusere kun på arter på den norske rødlista blir både feil og altfor snevert. Den aller viktigste verdien i dette skogsområdet er den økologiske funksjon området har for et stort artsmangfold der også mange karakterarter knyttet til restarealer som ikke er oppdyrket på Jæren finnes. Det gjelder både forskjellige plantearter, fugler og dyr.

Vernskogreglene må ses i sammenheng med annet regelverk

Fylkesmannen sier «...at vernskogreglane har svært avgrensa vektlegging av naturverdiane, men at dette skal ivaretaast gjennom miljøkrav/omsyn ved gjennomføring hogst nedfelt i Skogbrukslova og forskrift om berekraftig skogbruk med kopling til konkrete krav nedfelt i Norsk PEFC Skogstandard for berekraftig skogbruk.»

Vi vil i den sammenheng minne om at Landbruksdepartementets rundskriv om forvaltning av vernskog (M-0618) understreker at «...skogbruket i vernskogen – som i alle andre skogområder – utøves på en måte som vektlegger skogens betydning for naturmiljø og friluftsliv.» Verken Landbruksdepartementets rundskriv eller lokale bestemmelser for forvaltning av vernskog, kan under noen omstendigheter se bort fra Skoglovens § 1 om bærekraftig forvaltning av skogressursene, utdypet i forskrift om berekraftig skogbruk.

Vi fastholder at fylkesmannen ikke har foretatt en vurdering av naturverdiene i det aktuelle området i henhold til naturmangfoldsloven. Ifølge § 7 skal prinsippene i naturmangfoldsloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for offentlig myndighetsutøvelse, og det skal gå fram av saken hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingene. I denne dispensasjonssaken er ikke dette gjort, og vi mener derfor at det er begått saksbehandlingsfeil. Det er ikke tatt hensyn til skogens økologiske funksjon utover det som er anført i oversendelsesbrevet fra fylkesmannen.

Vi registrerer videre at den trefelling som er foretatt, omtales som hogst flere steder i fylkesmannens oversendelsesbrev. Til dette vil vi bemerke at det etter vår oppfatning blir feil å omtale den aktiviteten som er gjennomført som hogst. Det som skjedde var at grunneier i løpet av helga fra fredag 14. februar til søndag 16. februar gikk inn med gravemaskin i skogen og brakk trærne ned stykkevis og delt uten på noen måte å forsøke å ta vare på trevirket. Fylkesmannen peker på at skogen ikke var hogstmoden, og det er mulig det innebærer at det var liten verdi i å avvirke skogen slik normal hogst ville bli gjort. Vi stiller dermed også spørsmål ved om "hogsten" kan ha blitt gjort på en måte som ivaretar miljøkrav/hensyn slik det er nedfelt i skogloven og forskrift om bærekraftig

skogbruk som fylkesmannen referer til. Det er helt åpenbart at skogen ble felt uten noen som helst tanke på miljøhensyn og bærekraftig skogbruk. Eneste mål var å få lagt skogen flatt så fort som mulig, sannsynligvis fordi grunneier hadde mistanke om at det ville bli fremmet en klage.

I den tillatelsen fylkesmannen opprinnelig ga, framgikk det ikke noe om at trefellingene også ville kunne kreve tillatelser etter annet lovverk. Surtebekken renner gjennom Kvalbeinskogen, og 6 dekar av det arealet fylkesmannen ga tillatelse til å felle ligger på øst/sørøstsida av denne bekken. Det er ikke nevnt noe i fylkesmannens brev om inngrep i kantvegetasjonen langs bekken ikke kan skje uten tillatelse i forhold til vannressursloven (§11) og at fysiske inngrep i bekken vil kreve tillatelse etter lakse- og innlandsfiskekloven og forskrift om fysiske inngrep i vassdrag (§1). Slike tillatelser skal gis henholdsvis av fylkesmannen og fylkeskommunen. I tillegg til dette vil vi peke på at avskoging med sikte på omlegging til annen arealbruk er omfattet av forskrift om konsekvensutredning (vedlegg II – avskoging med sikte på omlegging til annen arealbruk). De norske KU-bestemmelsen skal følge EU-direktivet om konsekvensutredninger, og i dette slås KU-kravet fast i Annex II, 1d (Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use). Om dette er fulgt klart nok opp i det norske regelverket er for oss litt uklart, men når en plan om avskoging ikke ledsages av en konsekvensutredning som i tilfellet med Kvalbeinskogen, og det heller ikke vurderes om dette er nødvendig, så er det etter vår vurdering ikke i tråd med regelverket.

Treslag i vernskogen behøver ikke være sitka

Fylkesmannen påstår i oversendelsesbrevet at klager (FNF) ikke lenger har innvendinger mot hogsten av sitkagran, men at det hadde vært positivt for fuglelivet om sitkagran ble fjernet og erstattet med andre treslag. Det stemmer ikke at FNF ikke lenger har innvendinger mot hogsten, og i alle fall ikke den måten trefellingene har foregått på. Fylkesmannen påstår at det ikke er annet enn sitkagran som kan vokse i dette området, og sier at de på synfaringa registrerte at leplanting med sikta er det eneste som fungerer i disse svært vindutsatte områdene.

Dette stemmer på ingen måte. Det er noe som er klart dokumentert gjennom den leplanting som de siste tiårene er gjennomført i form av hekker mellom jordteiger i nærliggende områder. Der er det brukt både pil og andre treslag, og det var vel også slik at det i en periode ble gitt tilskudd til denne type leplanting på Jæren.. Det blir uansett feil å si at all sitkagran er uønsket og dermed bør erstattes enten med beiteareal eller fulldyrkede arealer. Sitkagranplantingene har mange steder en viktig økologisk funksjon ved at de fungerer som leplantinger som skjermer for annen vegetasjon og dyreliv. Når trefellingene foregår fullstendig planløst som i dette tilfelle, vil det kunne ha en negativ virkning også på den gjenværende del av skogen og det naturmangfold som er knyttet til denne.

Fylkesmannen sier i brevet at argumentasjon i klagen er endra og er avgrensa til at en ikke ønsker at arealet skal omdisponeres til innmarksbeite. Det stemmer at vi ikke ønsker at arealet skal omdisponeres til innmarksbeite, men det betyr ikke at vi mener at felling av den del av skogen som nå er tatt ned var akseptabel. Det er utelukkende en konsekvens av at 32 da av skogen allerede på klagetidspunktet var lagt ned. Vi mener det nå må stilles krav om at det må skje en gjenplanting med trær på arealet, og at det ikke tillates at det omdisponeres til innmarksbeite.

Grunneiers argumentasjon står ikke til troende

I begrunnelsen for den tillatelse fylkesmannen opprinnelig ga til felling av vernskogen ble det framført at opphør av pelsdyrdrift på gården nødvendiggjorde omlegging, og at det var nødvendig å felle skogen for å gjøre den om til innmarksbeite med tanke på melkeproduksjon. Det sies for øvrig at det under befaringen, som ble foretatt 12.03.20, kom fram at omstilling til melkeproduksjon og beite ikke lenger var aktuelt, og at grunneieren nå ønsker å dyrke opp arealet for gulrotproduksjon.

Vi er informert om at grunneier både har trukket søknad for bygging av nytt melkefjøs og at han har lagt ut melkekvoten for salg. Det er også verd å merke seg at Wegard Qualbein i et oppslag i Stavanger Aftenblad 25.02.2020 uttalte følgende: "Folk kan bare slappe av. Skogen blir stående. Skogen er ikke moden nok. Hadde jeg hogget den nå, ville jeg bare stått igjen med utgifter og gjeld. Så skogen får nok stå i 20 år til". Det framgår ikke når dette intervjuet ble gjort, men det kan ikke ha vært lenge i forkant av trefellingen. I et nytt oppslag i Stavanger Aftenblad 03.03.2020, etter at trefellingen var stanset, uttalte han følgende: «Da jeg var med Aftenbladet, var jeg ikke klar over at flising var et alternativ. Jeg snudde meg rundt og fikk tatt 33 dekar med sitkagran for et område som skal bli nytt innmarksbeite. Så nå har jeg hugget det jeg skal.» Vi vil også nevne at vi har blitt gjort kjent med at Wegard Qualbein kort tid før fjerningen av skogen ble satt i gang var i Oslo på en markering i forbindelse med at diskusjonen om pelsdyrnæringen på Stortinget, og at han da i følge en annen som var med på samme markering, fikk en melding om at han måtte komme seg hjem og få felt skogen så fort som mulig for ikke å risikere at fellingen skulle bli stoppet.

Etter vår oppfatning undergraver dette sammen med måten trefellingen ble foretatt på, hele troverdigheten til grunneieren. Det er derfor grunn til å stille spørsmål om det egentlig var planen om omlegging til innmarksbeite som var grunnen til at fellingen av skogen ble gjennomført i hui og hast mindre enn en måned tidligere. Vi har fått referert utsagn fra andre i området om at bare en skog er felt, går det greit i etterkant å få dyrkingstillatelse. Vi mistenker at det også har vært strategien for den fellingen som allerede er foretatt i Kvalbeinskogen. At fellingen av skogen har blitt foretatt med et annet formål enn å omdisponere arealet til innmarksbeite, bryter etter vår oppfatning med den forutsetning som lå til grunn for fylkesmannens tillatelse. Vi stiller derfor spørsmål med lovligheten til den raseringen som er gjort i skogen.

Vi vil også føye til at gården det her er tale om, er en stor gård på Jæren med et fulldyrka areal på 470 dekar ifølge arealstatistikken til NIBIO. I tillegg kommer overflatedyrka jord på 13,4 dekar og innmarksbeite på 119 dekar. En undersøkelse av nabogårdene i dette området, viser at ingen har tilsvarende store areal fulldyrka jord. Også innmarksbeite er betydelig når vi sammenligner. Størrelsen på gården er også betydelig større enn gjennomsnittet for de 717 gårdsbrukene i Hå kommune. Selv når vi tar ut de minste brukene i Hå kommune i sammenligningen, er det tale om et stort gårdsbruk. På den bakgrunn kan vi ikke se at det er hold i grunneiers argumenter om behov for å styrke driftsgrunnlaget på gården. Det er et argument som ikke står seg uavhengig av om grunneier ønsker skogen omdisponert til fulldyrka grønnsaksareal eller til utvidelse av innmarksbeitet.

Fylkesmannen er av den oppfatning «...at terskelen for å kunne stoppe hogst sjølv i vernskog er svært høy.» I følge fylkesmannen er det, slik Skogbrukslova er innretta, «fritt fram for omdisponering av eit skogareal til jordbruksformål etter dette regelverket – i dette tilfellet til innmarksbeite utan noko søknad eller melding til kommunen for godkjenning i forkant.»

Vi finner denne betraktningen oppsiktsvekkende. Det er fylkesmannens plikt å samordne ulike regelverk når vedtak treffes. I dette tilfellet dreier det seg om samordning av sektorlovgivning i forhold til forvaltning av (vern-)skog med relevant miljølovgivning. Vi har i den sammenheng blant annet vist til naturmangfoldsloven og til vannressursloven. Etter det vi kjenner til, ble ikke dette gjort i forbindelse med saksbehandlingen før vedtak om dispensasjon ble fattet 9.12.2019.

Fylkesmannen anfører videre at «...det først og fremst er forskrift om nydyrking som vil ivareta viktige omsyn til naturverdiane i saker som gjeld omdisponering av skog til jordbruksføremål.»

Vi finner også denne påstanden spesiell. Fylkesmannens resonnement er dermed at det skal være en svært høy terskel for å nekte en grunneier hogst, selv i vernskog. Om så grunneier i neste omgang skulle ønske å søke landbruksmyndigheten i kommunen om tillatelse til nydyrking, vil det ikke være særlige naturverdier å ivareta all den tid skogen før søknad om nydyrking vil være hogd. Sammenfatter vi dette resonnementet, blir terskelen for å nekte nydyrking også svært høy i forhold til nydyrkingsforskriften. Vi vil føye til at Hå kommune i 2019 har godkjent dyrking av 851 dekar – et historisk høyt antall dekar på mange år. Av 49 søknader om nydyrking fikk 5 avslag av ymse årsaker. Dette viser at det generelt er svært lett å få godkjent nydyrking i Hå kommune.

Det er for tiden et betydelig press på de gjenværende skogarealene og andre natur- og friluftsområder i Hå kommune. Disse arealene er viktige for biologisk mangfold, for friluftsliv og som vern mot mer vær som følge av klimaendringene. Dette er et viktig bakteppe når Landbruksdirektoratet skal treffe en prinsipielt viktig avgjørelse i denne klagesaken.

Konklusjon:

1. Vi mener den tillatelse Fylkesmannen i Rogaland har gitt for felling av vernskogen i Kvalbeinskogen for omdisponering til innmarksbeite bør oppheves med henvisning til at formålet om omgjøring til innmarksbeite ikke lengre er aktuelt.
2. Sekundært bør det slås fast at det ikke tillates felt ytterligere arealer på sør/sørøstsida av Surtebekken.
3. Det må sikres at det ikke foretas fysiske inngrep i Surtebekken, og at den vegetasjon som eventuelt er fjernet/skadet langs bekken i strid med bestemmelsene i vannressursloven må kreves restaurert.
4. Det bør stilles krav om replanting av skog på det arealet som er rasert, primært med lokale treslag som i nødvendig utstrekning skjermes for å sikre gode vekstvilkår.
5. I den grad det måtte være gjort ulovligheter i denne saken, bør dette følges opp overfor påtalemyndighetene.
6. Det må ikke tillates nydyrking på de arealene hvor skogen er tatt ned.

Med vennlig hilsen

Emily L. Halvorsen,
Koordinator

